

# Uuslukutaidolottomuus ja sarjakuvat

Monet nuorten kanssa ammatikseen tekemisissä olevat ovat käyttäneet pitkään otsikon sanoja suorastaan runina sanoina. Nuoret eivät lue tai jos lukevat, niin vain sarjakuvia ja muuta roskaa. Ennen oli toisin. Miten toisin ennen sitten oli?

Turkulainen dosentti Eero Viitaniemi väitteli tohtoriksi 60-luvulla ja hänen väitöskirjansa aiheena oli kolmas- ja neljäs-luokkalaisten lukutaito. Tutkimus tehtiin vuosina 1964-66. Täsmälleen samat testit tehtiin 1980, samoilla luokilla, samana ajankohtana, samalla tunnilla. Tuloksena oli, että lukutaito on parantunut oleellisesti. Dosentti Viitaniemen mielestä se todisti ns. akseleraatiomallin oikeaksi eli että yhtiskunnan kiihtyvää kehitystä jouduttaa myös yksilön kehitystä.

Lukutaito siis on parantunut. Väitetään mm, etteivät nuoret lue, koska nuortenkirjojen myynti on laskenut, nuortenkirjoja ei enää osteta. Totta onkin, että nuortenkirjojen painosmäärät ovat laskeneet 50-luvun huippulukemista. Mutta nuoret lainaavat kirjastoista paljon. 10-12-vuotiaitten ikäryhmä on ahkerin kirjastonkäyttäjä. Suomen Gallupin vuonna 1981 tekemän tutkimuksen mukaan vuonna 1970 viisitoista vuotta täyttäneestä väestöstä käytti kirjastoja 30 prosenttia, vuonna 1980 58 prosenttia. Kirjastojen käyttö lisääntyy koulutuksen lisääntymisen myötä.

Lainauslukujen kasvun kuvaamiseen viimeisen kymmenen vuoden aikana on vaikea löytää tarpeeksi sopivaa adjektiivia, numeroina se näyttää seuraavalta: vuonna 1971 koko maassa lainattiin 35 miljoonaa 440 tuhatta kirjaa, vuonna 1980 117 miljoonaa 76 tuhatta kirjaa. Lasten ja nuorten osuus lainatuista kirjoista on maaseudulla puolet, kaupungeissa kolmasosa. Kirjastolehden tilastoista laskemalla olen saanut lasten ja nuorten lainaukseksi vuonna 1980 51 miljoonaa kirjaa eli 16 miljoonaa kirjaa enemmän kuin koko maassa lainattiin vuonna 1971.

	1971	1980
koko maa	35.440.000	117.076.000
lapset ja nuoret		51.000.000

Kuuteentoista miljoonaan kirjaan mahtuu tietysti kaikenlaista, jopa noita kauheita sarjakuvia-kin, jotka estävät nuoria oppimasta lukemaan. Tätä argumenttien ja vasta-argumenttien esittämistä voi tietysti jatkaa miten pitkälle tahansa, mutta voidaan ottaa kokeeksi yksi ajatusketju: tutkimus todisti, ettei lukutaito ole heikentynyt - mutta mitkä lukemastaan ymmärtävät -. Kuinkamoni entisistäkkään oppikoululaisista lopulta oppi analyttistä lukemista vain koulussa ja kuinka monta heitä ikäluokasta oli - entisten lukiolaisten kanssa oli helpompaa - heitä olikin ikäluokasta ainoastaan kolmasosa, nykyisin yli puolet, joten lukioon ennen valikoitua nuoria, jotka lukivat. Näin se menee, yksimielisyyttä ei saavuteta, koska puhutaan yhteismitattomista asioista.

Ne kauheat sarjakuvat ovat osa kulttuuriamme, jota kuva hallitsee. Siitä voidaan keskustella, onko se hyvää vai pahaa mutta tosiasiaassa kuvallistuminen vain jatkuu ja kiihtyy. Ne huippuluokan sarjakuvat, joita kuntalaisten verorahoilla kirjastoon otetaan, ovat toki kuvallisessakin esityksessä ehdottomasti parhastapäätä. Argumentteja tässäkin yhteydessä on lisää, sarjakuvalmaisun juhlaava ikä, sarjakuvia paljon lukevien muut, laajat lukuharrastukset esimerkiksi. Sitä paitsi sen tyypin lukijat, jotka lainaavat vain sarjakuvia, eivät ennen todennäköisesti lukee mitään.

Nuortenkirjojen painosmäärien pieneneminen on ikävä asia, mutta siitä ei voi syyttää nuorten lukuharrastusten vähäisyyttä. Yksi syyllinen on nuorisokulttuuri, kaikki se vapaa-ajan rekvisiitta, joka nuorille katsotaan nykyisin kuuluvan ilman muuta. Ennen nuoret ostivat omilla rahoillaan kirjoja, nykyisin levyjä, kasetteja, äänentoistolaitteita, surffauslautoja ynnämuuta halpaa tavaraa. Kulutus-tottumukset ja rahankäyttötavat ovat muuttuneet muillakin, miksei sitten nuorilla. Nuorten heikentynyt asema on tuettava, elleivät kirjastojen ostot riitä. Edellä oleva ei tarkoita sitä, etteikö suomalainen nuortenkirja ja sen aseman edistäminen ole kulttuurille tärkeä asia, nuoris-ta vain ei kannata syyttää hakea, jos syyllisiä tarvitaan.